

N:o 67.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 11 Maj 1869.
— — — — Andra Kammaren den 11 — —

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, om ändring i gällande föreskrifter rörande skyldigheten att hålla allmänna vägarne i fargildt stånd vintertiden.

(Lag-Utskottets Utlåtande N:o 21.)

S. A. K.

Hos Riksdagen hafva åtskilliga framställningar blifvit gjorda, åsyftande ändring af nu gällande stadganden i fråga om skyldigheten att vintertiden vid snöfall hålla allmänna vägarne i fargildt stånd. Dessa framställningar öfverensstämman i hufvudsaken med Eders Kongl. Maj:ts, i anledning af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 7 April 1866, till sistlidna Riksdag aflåtna nådiga Proposition, »att, med ändring af föreskriften i Kongl. Förordningen den 13 September 1790, § 5, må stadgas att, när i öfverensstämmelse med nämnda författning till vägarne hållande i fargildt stånd under vintertiden vid snöfall s. k. ploglag äro eller blifva inrättade, den för alla ploglagen uti socknen eller häradet belöpande ersättning sammanslås och inom socknen eller häradet fördelas efter den allmänna grund, som gäller för uttagande af kommunalutskylder på landet.» Såsom hinder för ett ovilkorligt bifall till nu ifrågavarande framställningar kvarstå fortfarande de betänkligheter, hvilka utgjorde hinder för antagande af berörda nådiga Proposition, i afseende hvarå anmärktes, att, enär antagas kunde, att den grund, som i förevarande fall blefve fastställd, framdeles komme att tillämpas i andra med detta jemförliga, borde frågan betraktas förnämligast ur principiell synpunkt; den erhöle då en betydelse, som betingade nödvändigheten af en förutgående noggrann utredning till ledning för bedömandet. Enligt gjorda approximativa beräkningar, grundade på 1865 års bevilningstaxeringslängder för rikets samtliga län, skulle de nu väghållningsskyldiga hemmanen genom föreslagna förändringen tillsammans njuta lindring i vinterväghållningen med omkring 33 procent, som komme att öfverflyttas med 6,5 procent på öfriga fastigheter och 26,5 procent på inkomst af kapital och arbete. Härvid borde ej lemnas oanmärkt, att, vid jemförelse af sammandragen af bevill-

ningstaxeringslängderna för åren 1865 och 1867, det visade sig, att det sednare årets taxeringsvärden för jordbruksfastigheter understiga det förstnämnda årets med 81,240,420 Riksdaler, motsvarande något mer än 487,000 fyrk, hvaremot inkomstbevillningen i riket för år 1867 öfverskjuter den för år 1865 med 3,490 Riksdaler; hvaraf följde, att angifna proportionen för vinterväghållningens öfverflyttande från jordbruket på annan inkomst väsendtligen förändrats. Men detta oafsedt skulle, då de icke väghållningsskyldiga jordbruksfastigheterna nästan uteslutande vore belägna inom de fyra provinserna Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, hvarest frälsäterierna äro från detta besvär fritagna, samt beskattningsföremålen i allmänhet icke förekomme i den jemna fördelning inom de särskilda kommunerna eller häradena, som betingar angifna procenten, de nu väghållningsskyldige kommo att i ett högst ojemnt förhållande njuta lindringen tillgodo. För bedömande af den föreslagna ändringens verkningar erfordrades derföre, jemte upplysning om väglängden för hvarje väghållningsdistrikt, en närmare utredning af förhållandet inom de särskilda orterna, sockne- eller åtminstone häradsviis, dels emellan jordbruksfastigheternas mantal och taxeringsvärden, med uppgift å ej mindre medelvärdet, än äfven högsta och lägsta taxeringsvärdet för helt hemman, dels ock emellan å ena sidan jordbruksfastigheternas taxeringsvärde samt, å den andra, taxeringsvärdet å öfriga fastigheter, jemte taxerings- och bevillningsbeloppet för inkomst af kapital och arbete.

Äfven under den förutsättning att den frälsäterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, enligt 8 § i Adliga Privilegierna den 16 Oktober 1723 och 7:de punkten i Kongl. Resolutionen på adelns besvär den 8 Januari 1735, medgifna frihet kunde, genom förändring af grunden för väghållningsbesvärets utgörande, upphävas, utan en sådan ersättning, som i Danmark och åtskilliga andra länder lemnats vid afskaffandet af jordprivilegier, torde det åtminstone böra utredas i hvad mån dessa hittills befriade egendommar komme att af förändringen betungas.

Uti den nådiga Propositionen funnes antydt, att, genom antagande af fyrktalet till grund för skyldighetens utgörande, hemmanen skulle komma att draga dubbelt emot annan fastighet; och det ville väl så synas, då man endast fästade sig vid fyrktalsberäkningen; men toge man jemväl i betraktande, att bevillningen efter andra artikeln, som utgjorde grunden för fyrktals-sättningen, utginge för jordbruksfastighet med blott tre, men för annan fastighet med fem öre för hvarje fulla etthundra Riksdaler af uppskattningsvärdet, blefve förhållandet helt annorlunda, så att, då för en jordbruksfastighet af 1,000 Riksdalers värde bevillningen utgjorde 30 öre, motsvarande 6 fyrk, vore den för annan fastighet af samma värde 50 öre, motsvarande 5 fyrk, och förhållandet blefve således i sjelfva verket icke såsom 2 till 1 utan såsom 6 till 5.

Den af Rikets Ständer i ofvanberörda underdåniga skrifvelse uttalade åsigt att vid förändringens tillägabringande borde medgifvas dels vissa undantag med afseende

afseende å särskildt uppgifna eller med dem jemförliga inkomst-titlar, dels åtskilliga modifikationer med afseende å inkomstbevillningen i allmänhet, hade ej blifvit omfattad i den nådiga Propositionen; dock syntes rättvisan fordra, att de härvid afsedda skattskyldige, hvilka, derest de icke tillika innehade jordbruksfastighet eller idkade rörelse, hvarmed fastighet vore förenad, blott för sina personer och alltså i ringare mån begagnade vägarne, om de än icke alldeles befriades från deltagande uti ifrågavarande onus, likväl borde njuta vida större lindring, än som efter det nådiga förslaget skulle dem förunnas.

Då frågan betraktas ur rättens synpunkt, företer sig, utom hvad ofvan är påpekadt i fråga om frälsesäterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, jemväl en annan betänklighet. Gällande lag om hemmansklyfning och jordafsöndring föreskrifver nemligen att å jord, som från hemman eller lägenhet afsöndras, skall årlig afgäld läggas i spannemål eller annan lämplig räntepersedel, hvilken afgäld ej må vara mindre, än att den motsvarar hvad af hela hemmanets eller lägenhetens räntor och öfriga allmänna utskylder, vid jemförelse af egornas storlek och beskaffenhet, å den afsöndrade jorden belöper. Innehafvare af afsöndrad jord, som till stamhemmanets egare erlägger afgälden, synes derföre icke rättvisligen kunna åläggas att särskildt deltaga i de på hemmanet belöpande kostnader för snöskottning. Den förre skulle då i sjelfva verket få vidkännas detta onus i dubbel måtto. För öfrigt må erinras, att en förändring i föreslagna syftningen torde böra medföra förändrade bestämmelser i fråga om bildandet af de s. k. ploglagen. Om nemligen snöskottningsskyldigheten utsträckes äfven till andra än egare och innehafvare af hemman, synes det vara följdriktigt att låta ploglagen bildas icke blott af hemmansåbor, såsom 1790 års Kongl. Förordning föreskrifver, men äfven af andra till deltagande i besväret förpligtade personer, hvilka bo så nära vägen, att de lämpligen kunna in natura utgöra sin skyldighet.

Riksdagen anser emellertid, att en förändring af gällande bestämmelser i ifrågavarande afseende bör åstadkommas, på det att jordbruket derigenom må beredas en lindring, hvars billighet ej kan bestridas; men då Riksdagen, i saknad af sådan utredning, som ofvan är omnämnd, ej tilltror sig att nu uttala någon bestämd åsigt i fråga om den lämpliga proportionen för de särskilda beskattningsföremålens deltagande i besväret, får Riksdagen i underdånighet anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta tillvägabringa den utredning, som erfordras för bedömande af den föreslagna förändringens verkningar inom de särskilda orterna, samt derefter till Riksdagen göra den framställning i ämnet, hvartill omständigheterna må finnas föranleda.

Riksdagen framhårdar etc.

Stockholm den 11 Maj 1869.